

проработки с целью повышения эффективности управления предприятиями коммунальной инфраструктуры, рационального реформирования отрасли в целом.

Список использованных источников:

1. Бражникова Л.Н. Некоторые подходы к совершенствованию системы управления дебиторской задолженностью коммунального предприятия / Л.Н. Бражникова // Вісник економічної науки України. – 2008. – № 2. – С.13–14.
2. Полуянов В.П., Савенко А.Ю. Формирование институциональных основ развития рынка жилищно-коммунальных услуг в Украине: тарифная политика / В.П. Полуянов, А.Ю. Савенко // Научные труды ДОННТУ. Серия: экономическая. – 2007. – №31–2. – С. 129–134.
3. Юрченко І.А. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління дебіторською заборгованістю на ОКП «Донецьктеплокомуненерго» / І.А. Юрченко // Коммунальное хозяйство городов. – 2010. – № 96. – С. 315–323.
4. Завада А. Жилищно-коммунальное хозяйство: проблемы отрасли с точки зрения антимонопольного законодательства / А. Завада // Экономика Украины. – 2000. – № 10. – С. 4–14.
5. Логвиненко В.І. Розвиток конкурентних механізмів функціонування ЖКГ на регіональному та муніципальному рівнях / В.І. Логвиненко // Менеджер: ДонДУУ. – 2008. – № 4 (46). – С. 10–15.
6. Лагутін В., Мельник С. Недореформоване житлово-комунальне господарство: проблеми та перспективи / В. Лагутін, С. Мельник // Економіст. – 2004. – № 4. – С. 54–56.
7. Пионтовский П.В., Костин Ю.Д. Перспективы развития жилищно-коммунального хозяйства: вызовы и возможности / П.В. Пионтовский, Ю.Д. Костин // БизнесИнформ. – 2009. – №2 (3). – С.62–66.
8. Юрьева Т.П. Финансы предприятий жилищно-коммунального хозяйства: [уч. пособ.] / Т.П.Юрьева, И.А. Ачкасов, Г.И. Груба, С.Ю. Юрьева. – Харьков. – 2007. – 208 с.
9. Статистичний щорічник України за 2011 рік: [статистичний збірник] / [за ред. О.Г. Осауленка; відп. за вип. О.Е. Остапчук]. – К.: ТОВ «Август Трейд». – 2012. – 559 с. – (Держкомстат України).
10. Діяльність суб'єктів господарювання за 2011 рік: [статистичний збірник] / [за ред. І.М. Жук; відп. за вип. М.С. Кузнецова]. – К. – 2012. – 445 с. – (Держкомстат України).

УДК 658.14: 65.012

О.А.Сарапіна, д.е.н., Т.А.Пінчук, к.е.н.,
Херсонський національний технічний університет,
м. Херсон

**КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ
ЯК ЕЛЕМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ**

У статті розкривається необхідність та значення комплексного аналізу фінансового стану підприємства, досліджуються процеси його організації та проведення, пропонуються заходи щодо підтримки фінансової стабільності підприємств в умовах фінансової кризи.

В статье раскрывается необходимость и значение комплексного анализа финансового состояния предприятия, исследуются процессы его организации и проведения, предлагаются мероприятия по поддержке финансовой стабильности предприятий в условиях финансового кризиса.

A necessity and value of complex analysis of the financial state of enterprise opens up in the article, the processes of his organization and leadthrough are probed, measures are offered on support of financial stability of enterprises in the conditions of financial crisis.

Ключові слова: комплексна оцінка, фінансовий стан, платоспроможність, ефективність функціонування, фінансова криза.

Пріоритетного значення в умовах фінансової кризи набуває діагностування передкризового чи кризового фінансового стану підприємства в процесі аналізу його фінансової стійкості. Початком антикризового управління на підприємстві є виявлення ранніх ознак кризи та ідентифікація фінансового стану підприємства, що становить інтерес для інвесторів, кредиторів, постачальників матеріально-технічних ресурсів, державних органів управління. У зв'язку з цим принципове

значення має проведення комплексного фінансового аналізу, який, з одного боку, є результатом діяльності підприємства, а з іншого – виявляє передумови його розвитку.

У працях вітчизняних та зарубіжних економістів досліджене широке коло питань, пов'язаних з аналізом фінансового стану підприємства, його оцінкою та управлінням. Методичні основи кількісного виміру та оцінки фінансового стану підприємства і трактування його сутності зафіксовано в нормативних актах відповідних міністерств. Засновниками досліджень фінансового стану підприємства вважають представників англо-американської школи (Р.Фоулк, Дж. Кеннон, Р. Сміт, Дж. Хорріган). Проте вивченням актуальних проблем оцінки фінансового стану підприємства займалося чимало вітчизняних вчених, серед них: Т.А.Обущак, О.Л.Хотомлянський, П.А.Знахуренко, О.А.Сметанюк, Є.В. Мних. При цьому використовуються різні підходи і методології оцінки фінансового стану підприємства.

Метою статті є: дослідження необхідності, значення комплексного аналізу фінансового стану підприємств, процесу його організації та проведення, визначення заходів щодо підтримки фінансової стабільності підприємств в умовах фінансової кризи.

Під фінансовим станом підприємства розуміють ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності, а також своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. У ньому знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства з управління фінансовими ресурсами. Таким чином, слід відзначити, що фінансовий стан підприємства є результатом всіх форм його діяльності як суб'єкта господарювання, як результат такої діяльності, справляє ключовий вплив у майбутній зміні проявів діяльності підприємства, що формує його «подальший поточний стан» [1].

Фінансовий стан визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів з фінансових та інших відносин.

Найкраще фінансовий стан підприємства визначається елементами його економічної діяльності: прибутковістю (рентабельністю) роботи підприємства; оптимальністю розподілу прибутку; наявністю власних фінансових ресурсів (основних і оборотних засобів) не нижче мінімально необхідного рівня; раціональним розміщенням засобів (власних і позикових), ліквідністю поточних активів. Сигнальним показником, в якому проявляється фінансовий стан, є платоспроможність підприємства, тобто його здатність своєчасно задовольнити платіжні вимоги постачальників згідно з господарськими угодами, повертати банківські кредити проводити оплату праці персоналу, вносити платежі в бюджет.

Основним значенням оцінки фінансового стану підприємства в системі антикризового управління є розробка і реалізація заходів, спрямованих на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня

фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу і ухвалення відповідних рішень.

При організації проведення комплексного фінансового аналізу необхідно врахувати низку суттєвих вимог:

1. Оцінка в обмежений термін.
2. Проведення порівняльного аналізу.
3. Забезпечення комплексної характеристики поточного стану підприємства і перспектив його подальшого розвитку.
4. Однозначність інтерпретації результатів [2].

Комплексна оцінка діяльності підприємства повинна проводитись за наступними етапами у відповідній послідовності (рис. 1).

Існують два принципово різних підходи до оцінки діяльності підприємства.

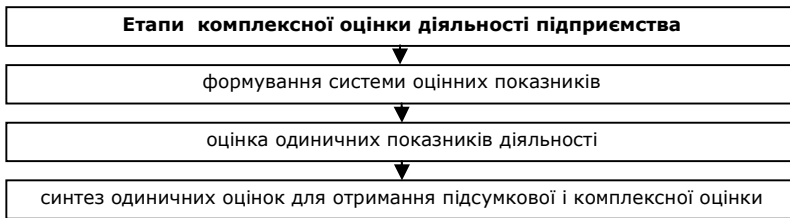

Рис. 1. Етапи комплексної оцінки діяльності підприємства

При першому підході оцінка діяльності підприємства здійснюється на основі одного синтетичного показника, максимізація або мінімізація якого забезпечує прийняття оптимального рішення. Як такі показники, пропонується використовувати: обсяг продажу, прибуток, собівартість продукції та інші. Однак використання цих показників має низку недоліків, зумовлених впливом на них чинників ринково-кон'юктурного характеру.

Коефіцієнтний метод базується на розрахунку системи коефіцієнтів, які свідчать про стан у різних аспектах діяльності підприємства і дають можливість виявити слабкі місця в його діяльності ще на початковому етапі. Основними його недоліками є відсутність або недостатнє обґрунтування граничних значень більшості показників, недостатня інтерпретація термінології та показників, прийнятих у зарубіжних фірмах до специфіки українських підприємств, розгляд показниками лише окремих сторін діяльності підприємства.

Другий підхід до оцінки результатів роботи підприємств ґрунтується на системі показників, що всебічно відображають стан і розвиток діяльності суб'єкта господарювання. Багатокритеріальний підхід на основі комплексної оцінки діяльності підприємства дає змогу одержувати не лише підсумкові відомості про рівень його роботи, а й формувати напрями підвищення ефективності виробництва і стратегічного розвитку підприємства [3].

На теперішній час не існує універсальної методики оцінювання фінансового стану підприємства, яка б враховувала мету фінансового аналізу, постійно змінюваний склад множини оцінювальних параметрів, який змінюється

відповідно до умов розвитку внутрішнього та зовнішнього економічного середовища, а також розмірність, специфіку підприємства конкретної галузі й умов, у яких воно функціонує. Тому для вирішення низки таких завдань необхідно використовувати сучасні технології, щоб дало можливість підвищити ефективність фінансового аналізу з використанням єдиного підходу до оцінювання на базі автоматизованих засобів обробки економічної інформації.

У практичній діяльності доцільно використовувати наступні методи оцінки фінансового стану підприємства:

1. Комплексний метод оцінки аналізує і групує показники за двома напрямками: стійкого фінансового стану й незадовільного. За допомогою цього методу можна відокремити проблемні напрямки в діяльності підприємства та виявити причини. Метод достатньо трудомісткий, на його основі важко зробити висновки щодо фінансового стану підприємства, оскільки йому притаманні усі недоліки й коефіцієнтного методу.

2. Інтегральний метод розглядає оцінку фінансового стану підприємства на базі розрахунку інтегрального показника, який формується в узагальнюючий показник за напрямками рівнів платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів.

Розраховуючи показник комплексної інтегральної оцінки, потрібно пам'ятати, що цей показник є тільки операційним поняттям, не має самостійного економічного змісту, і тому має право на існування тільки в практиці порівняльного аналізу з метою ранжирування об'єктів і ухвалення рішень [4].

3. Беззбитковий метод передбачає розрахунок величини операційного важеля та оцінку фінансового стану підприємства показником запасу фінансової стійкості, однак він не дає повної оцінки стану підприємства.

4. Рівноважний метод заснований на досягненні рівноваги між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної і фінансової діяльності підприємства.

У світовій практиці використовують інтегральну оцінку фінансового стану підприємств. Це такі відомі комплексні показники, як індекс Альтмана, модель Спрингейта, модель Ліса. Широке застосування цих моделей у зарубіжній практиці обумовлено такими перевагами: вони мають невелику кількість значущих показників, що забезпечують точність результатів за низької трудомісткості їх використання; моделі забезпечують інтегральну оцінку і дають можливість порівнювати різні об'єкти; інформація для проведення розрахунків доступна, оскільки відображається в основних формах фінансової звітності; існує можливість не тільки оцінки фінансового стану, а і прогнозування банкрутства, оцінки зони ризику, в якій перебуває підприємство [1].

На сьогодні українськими вченими вже розроблено такі моделі, як дискримінантна інтегральна оцінка фінансового стану підприємства (О. Терещенко), яка базується на застосуванні методології дискримінантного аналізу на основі фінансових показників вибіркової сукупності вітчизняних підприємств і комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей (О. Хотомлянський, Т. Перната, Г. Северина).

Цей метод оцінки дозволяє виявити тенденції у динаміці фінансового стану підприємства [2].

Недосконалість методів оцінки фінансового стану підприємства – це не єдина проблема сьогодення. Існують також труднощі проведення аналізу фінансового стану, що обумовлено нестабільністю економіки, кризовим станом, політичною невизначеністю. В умовах постійної зміни інформації багато фінансово-економічних показників розрахованих на певний час, можуть надалі втратити свою цінність для аналізу у зв'язку з нестабільністю національної валюти.

Перелік заходів з покращення фінансового становища є індивідуальним для кожного з підприємств та залежить від сфери, в якій ведеться бізнес, груп продукції, кон'юнктури ринку, регіональної інфраструктури, системи управління підприємством, структури витрат на виробництво й управління, техніко-технологічних особливостей та інших факторів. Це приводить до необхідності постійного, систематичного ведення фінансового аналізу на підприємстві та вдосконалення методів його проведення, побудови математичних моделей та формування прогнозів перспектив розвитку [5].

У сучасних умовах кожне підприємство повинно чітко орієнтуватися у складному лабіринті ринкових відносин, правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, фінансовий стан як свого підприємства, так і підприємств-партнерів. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість комплексної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні стабільного фінансового стану.

Аналізуючи вищенаведені методи, які використовуються для оцінки фінансового стану підприємства, ми бачимо, що існує велика кількість різноманітних методик, проте жодна з них не адаптована до сучасної економічної ситуації України. Проблема удосконалення наявних та розробки нових методик аналізу потребує подальшого дослідження у зв'язку з постійною зміною умов функціонування вітчизняних підприємств, що дасть змогу отримати реальну інформацію про фінансове становище підприємства, про вплив факторів оточуючого економічного середовища, дозволить найбільш повно оцінити характер використання ресурсів підприємства, забезпечить зовнішніх і внутрішніх користувачів об'єктивною і повною інформацією для прийняття тактичних і стратегічних рішень. Впорядкування, створення нормативних засад, систематизація розроблених і діючих методик оцінки фінансового стану підприємств зумовить можливість прийняття вискоелективних управлінських рішень щодо фінансової діяльності та розробки стратегічних напрямків розвитку підприємств.

Список використаних джерел:

1. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. - 2005. - №3. - С.117-128.
2. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством [Текст] : підруч. // Л. О. Лігоненко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 824 с.
3. Череп А.В. Проблеми визначення фінансового стану підприємств в умовах фінансової кризи / А.В.Череп, Л.А.Кириченко // Держава і регіони. - 2008. - №6. – С. 233-236.

4. Хотомлянський О.П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємств/ О.П.Хотомлянський, П.А.Знахуренко// Фінанси України.-2007.-№1.- С.111-113.
5. Комариця Л.Л., Кіцак Ю.Г. Аналіз фінансового стану підприємства у кризових умовах економіки [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61392.doc.htm
6. Котляр М.Л. Аналіз фінансового стану підприємства / М.Л.Котляр // Фінанси України. – 2008. – С.99-104.
7. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал підприємства та його оцінювання // Легка промисловість. – 2010. – № 7. – С.164-168.

УДК 330.35

С.Я.Фаріон,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м. Львів

МІСЦЕ МАЙНОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ У СТРУКТУРІ СУКУПНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Проаналізовано теоретичні підходи щодо визначення структури потенціалу підприємства. Досліджено місце майнового потенціалу в структурі сукупного потенціалу підприємства. Охарактеризовано взаємозв'язки майнового потенціалу із іншими типами потенціалу підприємства.

Проанализированы теоретические подходы к определению структуры потенциала предприятия. Исследовано место имущественного потенциала в структуре совокупного потенциала предприятия. Охарактеризованы взаимосвязи имущественного потенциала с другими типами потенциала предприятия.

Theoretical approaches to determine the structure of the enterprise potential have been analyzed. The location of the property potential in the structure of the total potential of the company has been investigated. The property potential relationships with other types of potential business have been described.

Ключові слова: потенціал підприємства, структура, майновий потенціал, взаємозв'язки.

Для успішного функціонування та розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах важливого значення набуває реалізація підприємством його можливостей ефективно використовувати наявні майнові ресурси та існуючі резерви покращення результатів виробничо-господарської діяльності. Тому важливим завданням керівників підприємства є формування, об'єктивне оцінювання та використання майнового потенціалу підприємства.

В економічній літературі немає однозначного визначення структури потенціалу підприємства, що створює труднощі у дослідженні майнового потенціалу підприємства та може спричинити суперечливість результатів.

Враховуючи тісну взаємодію з іншими типами потенціалу підприємства, доцільно визначити місце майнового потенціалу у структурі сукупного потенціалу підприємства.

Теоретичні аспекти формування та використання потенціалу підприємства досліджувались в працях таких українських та зарубіжних економістів, як Л.Абалкін, А.Анчишкін, В.Архангельський, І.Джаїн, Т.Калінеску, Є.Лапін, Н.Краснокутська, О.Кузьмін, І.Лукінов, Р.Марушков, І.Репіна, О.Федонін, Н.Чухрай, Д.Шевченко. Майновий потенціал підприємства досліджували О.Добикіна, О.Денисюк, Г.Тарасюк, М.Рибянцева та ін. Проте питання визначення місця майнового потенціалу у структурі сукупного потенціалу підприємства та взаємозв'язків майнового потенціалу з іншими видами